

raadsbesluit

Agendanummer: 5
Afdeling: B & O

De raad van de gemeente Dinkelland;
gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 29 oktober 2002;
gelet op artikel 149 van de Gemeentewet en artikel 15 van de Boswet;

Besluit

Vast te stellen het kapvergunningenbeleid behorende bij de vast te stellen kapverordening.

Inhoud.

1. Inleiding
2. De kaders voor het gemeentelijk kapbeleid
 - 2.1. De Boswet
 - 2.2. Provinciaal beleid
 - 2.2.1. Richtlijnen voor het uitvoeren van compenserende maatregelen bij het vellen van bossen.
 - 2.2.2. Richtlijnen bij het uitvoeren van compenserende maatregelen bij landschappelijke ingrepen.
 - 2.3. Het Burgerlijk wetboek en jurisprudentie.
 - 2.3.1. Het Burgerlijk Wetboek
 - 2.3.2. Jurisprudentie
 - 2.4. Het Gebiedsperspectief Noordoost-Twente
 - 2.5. Het Landschapszorgsysteem
 - 2.6. Gemeentelijke instrumenten
 - 2.6.1. Het bestemmingsplan buitengebied
 - 2.6.2. De gemeentelijke kapverordening
3. Het gemeentelijke kapbeleid
 - 3.1. Inleiding
 - 3.2. Dode, zieke en vitale bomen
 - 3.2.1. Dode bomen

- 3.2.2. Zieke bomen
- 3.2.3. Vitale bomen
- 3.3. Houtopstanden op erven en daarbuiten
 - 3.3.1. Wortelschade aan gebouwen, bestratingen en funderingen
 - 3.3.2. Schaduwhinder op gebouwen, terrassen en tuinen
 - 3.3.3. Verdroging van tuin en erf door vochtonttrekking van (grote) bomen
 - 3.3.4. Overlast van vallende bladeren, bloesem, vruchten en/of zaden
 - 3.3.5. Overlast door stuifmeel
 - 3.3.6. Nieuwbouw of verbouw ter plaatse of in de nabijheid van houtopstanden
 - 3.3.7. Het verfraaien van erven door het vellen van bomen
- 3.4. Houtopstanden binnen en buiten de bebouwde kommen
- 3.5. Inheemse bomen en exoten
 - 3.5.1. Inheemse bomen en struiken in Twente
 - 3.5.2. Exoten in Twente
 - 3.5.2.1. De Amerikaanse eik
 - 3.5.2.2. De Amerikaanse vogelkers
 - 3.5.2.3. De krent
- 3.6. Storingssoorten
 - 3.6.1. De Amerikaanse vogelkers
 - 3.6.2. De krent
 - 3.6.3. De ratelpopulier
 - 3.6.4. De vlier
 - 3.6.5. De veldesdoorn of Spaanse Aak
- 3.7. Aanvragen in het kader van kavelaanpassingswerken
- 3.8. Vellingen in het kader van hakhoutbeheer

1. Inleiding.

Gemeenten zijn in belangrijke mate bevoegd een eigen kapbeleid te bepalen. Beperkingen zijn met name vastgelegd in de Boswet. Daarnaast dient de gemeente bij haar beleid rekening te houden met het provinciale beleid. Jurisprudentie en het gebiedsperspectief Noordoost-Twente vormen tevens randvoorwaarden voor het gemeentelijk beleid.

In deze notitie komen eerst de kaders aan de orde. Vervolgens wordt het huidige beleid uiteengezet.

2. De Kaders voor het gemeentelijk kapbeleid.

2.1. De Boswet.

De huidige Boswet is vanaf 1961 in werking. In 1982 zijn op detailniveau wijzigingen aangebracht. De Boswet is vooral een areaalwet, bedoeld om het bosareaal in Nederland in stand te houden. De wetgever beoogt dit te realiseren door middel van een meldingsplicht, een herplantplicht en zondig een kapverbod. Deze drie aspecten van de boswet worden hieronder kort toegelicht.

De meldingsplicht.

Vellingen zijn in principe toegestaan. Vellingen dienen van tevoren te worden gemeld. De meldingsplicht dient ter registratie van de verplichting om te herplanten en om de wetgever in bepaalde - zeer specifieke - gevallen de mogelijkheid te geven een kapverbod op te leggen. Het periodiek afzetten van griend- en hakhout wordt niet tot vellen gerekend en hiervan hoeft geen melding te worden gedaan.

Uitgezonderd van de meldingsplicht zijn verder:

- andere houtopstanden dan op erven en in tuinen binnen bebouwde kommen.
De gemeentebesturen moeten voor toepassing van deze wet de bebouwde kommen vaststellen, welke vervolgens door Gedeputeerde Staten dienen te worden goedgekeurd.
- wegbeplantingen en éénrijige beplantingen op of langs landbouwgronden, beide voor zover bestaande uit populieren of wilgen;
- Italiaanse populier, linde, paardekastanje en treurwilg;
- vruchtbomen en windschermen om boomgaarden;
- fijnsparren niet ouder dan 12 jaren, bestemd om te dienen als kerstbomen en geteeld op daarvoor in het bijzonder bestemde terreinen.
- kweekgoed

Artikel 15 van de Boswet beperkt de verordeninggevende bevoegdheid van de gemeenteraden en van de provincies:

Provinciale Staten en gemeenteraden zijn niet bevoegd regels te stellen ter bewaring van:

- a. wegbeplantingen en eenrijige beplantingen op of langs landbouwgronden, beide voor zover bestaande uit populieren of wilgen, tenzij deze zijn geknot;
- b. vruchtbomen en windschermen om boomgaarden;
- c. fijnsparren, niet ouder dan twaalf jaar, bestemd om te dienen als kerstbomen en geteeld op daarvoor in het bijzonder bestemde terreinen;
- d. kweekgoed;

e. houtopstanden die deel uit maken van bosbouwondernemingen, die als zodanig bij het Bosschap geregistreerd staan, en niet gelegen zijn binnen een bebouwde kom die speciaal door de gemeenteraad hiertoe is vastgesteld en door Provinciale Staten is goedgekeurd. Deze bepaling is niet van toepassing als bij het Bosschap geregistreerde bossen een zelfstandige eenheid vormen van minder dan 10 are of minder dan 20 bomen in de vorm van een rijbeplanting.

De Boswet sluit niet uit dat voor bepaalde houtopstanden een kapvergunning is vereist terwijl daarnaast een melding op grond van de Boswet moet worden gedaan. Afstemming is dan noodzakelijk.

De herplantplicht.

Zoals vermeld is de hoofddoelstelling van de Boswet dat het bosareaal in stand blijft. De oppervlakte geveld bos dient in alle gevallen binnen 3 jaar te worden gecompenseerd door herplant of natuurlijke hergroei.

Indien niet ter plaatse wordt herplant dan is compensatie elders mogelijk.

De belangrijkste voorwaarden zijn:

- herplant dient op kwalitatief gelijkwaardige bodem plaats te vinden;
- herplant dient plaats te vinden "in de buurt" van de plaats van velling;
- indien geen compensatie in de omgeving van de plaats van herplant kan worden gevonden dan dient de compensatie aansluiting te hebben bij een groter bos- of natuurgebied.

Sinds 1 januari 1996 heeft de provincie een adviserende taak gekregen met betrekking tot de uitvoeringsregels van de Boswet.

Vaak dient voor een velling een melding voor de Boswet te worden gedaan en een gemeentelijke kapvergunning te worden aangevraagd.

Het kapverbod.

Een kapverbod kan worden opgelegd ter bewaring van natuur- en landschaps-schoon voor een periode van telkens 5 jaar. Een kapverbod wordt opgelegd door de minister van LNV.

Tot dusverre is een kapverbod nog slechts zelden opgelegd.

2.2. Provinciaal beleid.

In 1997 heeft de provincie "de beleidslijn met betrekking tot de uitvoering van de groene wetten" vastgesteld.

Op 23 maart 1999 is "de richtlijn voor de toepassing van het compensatie-beginsel voor natuur, bos en landschap" - kortweg: de compensatieregeling - vastgesteld. In deze richtlijnen wordt met name ingegaan op het ruimtelijke ordeningsbeleid. De compensatieregeling gaat in op de vervangbaarheid van de verschillende typen natuur, bos en landschap. De mate van vervangbaarheid bepaalt of een schadelijke ingreep kan worden toegestaan en de wijze waarop kan worden gecompenseerd. Indien waarden onvervangbaar zijn wordt een ingreep afgewezen.

Hieronder zal alleen worden ingegaan op de provinciale richtlijnen voor zover deze relevant zijn ten aanzien van het gemeentelijke kapbeleid.

2.2.1. Richtlijnen voor het uitvoeren van compenserende maatregelen bij het vellen van bossen.

Algemeen uitgangspunt bij deze regeling is dat bos alleen verplaatst mag worden indien er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang. Dit moet zijn aangetoond middels een alternatievenstudie.

De compensatieregeling heeft betrekking op het geven van een andere bestemming aan een gebied dat de functie bos heeft en op het aantasten van de waarde van bos of bosbodems. De Boswet geeft aan dat een gekapt bos in principe op dezelfde bosbodem herplant moet worden. De compensatieregeling voegt daaraan toe dat het herplantmateriaal (boomsoorten) en het beheer moeten zijn gericht op het ontwikkelen van een bos met dezelfde waarden.

Bij compensatie van bossen op een andere locatie dan die van de velling zijn uitgangspunten geformuleerd. Hierbij is een indeling gemaakt in 3 categorieën van vervangbaarheid. De indeling is gebaseerd op het Beleidsplan Natuur en Landschap Overijssel (BNLO) en bij de provincie aanwezige kennis. De indeling is als volgt:

- Zeer moeilijk tot niet vervangbare bossen en bosbodems. Deze zijn niet vervangbaar binnen 100 jaar of het ontbreekt in Overijssel aan geschikte locaties voor dergelijke bossen.
In Overijssel gaat het om bronbossen, loofbossen op voedselarme gronden en oude loofbossen op (matig) voedselrijke vochtige of natte gronden en loofbossen.
de compensatieregeling en de compensatietoeslag zijn niet van toepassing op zeer moeilijk en niet vervangbare bossen en bosbodems, omdat ingrepen in deze gebieden worden afgewezen. Deze gebieden worden uitsluitingsgebieden genoemd.
- Moeilijk vervangbare bossen en bosbodems. Deze zijn (waarschijnlijk) in 25 tot 100 jaar te vervangen. Het betreft broekbossen, overige loofbossen en gemengde bossen, oude parken en stinzebossen en struweel, mantel en zoomvegetaties.

Bij verlies aan moeilijk vervangbare bossen of bosbodems is de compensatie-eis voor het nieuwe bos 1,7 maal zo groot als het gebied dat verloren gaat. Bij aansluiting van het nieuwe bos aan een bestaande boskern, een bestaand natuurgebied of de PEHS kan de compensatietoeslag kleiner zijn (factor 1,3).

- Vervangbare bossen. Deze zijn (waarschijnlijk) vervangbaar binnen 25 jaar. Het gaat om eenvoudige naaldbossen en houtproductiebossen, hakhout en grienden en wilgen- en populierenbossen. Bij verlies van vervangbare bossen wordt het compensatieoppervlak 1,3 maal zo groot als het gebied dat verloren gaat. Bij aansluiting bij bestaand bos of de PEHS wordt deze compensatietoeslag een factor 1,1.

In uitzonderingsgevallen is een financiële compensatie mogelijk bij het verdwijnen van bos. Deze mogelijkheid bestaat alleen als een concreet compensatieplan aantoonbaar niet mogelijk is.

2.2.2. Richtlijnen voor het uitvoeren van compenserende maatregelen bij landschappelijke ingrepen.

Compensatie van schade aan het landschap is van een heel andere aard dan compensatie voor schade aan natuur of bos. Landschap is immers niet als zelfstandig object te kopen of ergens neer te leggen. Het landschap is een voortvloeisel uit de functies die een gebied had en heeft. Met name het verlies van (waardevolle) landschappelijke structuren kan niet worden gecompenseerd door deze structuren elders opnieuw aan te leggen. Voor deze elementen geldt: weg is weg.

Kwaliteitsverlies van het landschap als gevolg van een ingreep kan (tot op zekere hoogte) worden gecompenseerd door op andere punten kwaliteitsverbetering van dat landschap te realiseren. Het compensatiebeginsel van de provincie Overijssel geldt ook voor landschappelijke ingrepen in de streekplanzones 3 en 4. Dit betekent dat ruimtelijke ingrepen in deze gebieden alleen in overweging worden genomen, als daar zeer zwaar wegende maatschappelijke redenen voor zijn. De provinciale richtlijnen gaan in op ingrepen in de ruimte op het niveau van landschappen en op het niveau van landschappelijke elementen. Met name dit laatste is van belang voor het gemeentelijke kapbeleid en daarom wordt in deze notitie met name aandacht aan geschonken aan dit laatste niveau.

De landschappelijke kenmerken die bepalend zijn voor de verscheidenheid en identiteit van de verschillende landschappen zijn uitgangspunt bij de besluitvorming ten aanzien van landschappelijke ingrepen. Evenals bij bossen heeft de provincie uitgangspunten geformuleerd ten aanzien van de vervangbaarheid. Hierbij is een indeling gemaakt in drie categorieën:

- Zeer moeilijk tot niet vervangbare landschappelijke elementen/kenmerken.

Houtopstanden die tot landgoederen behoren vallen onder deze categorie.
Voor deze elementen geldt dat aantasting of vernietiging wordt afgewezen.

- Moeilijk vervangbare landschappelijke elementen/kenmerken.

Elementen /kenmerken die samenhangen met de ontginning/ en cultuur-geschiedenis van een gebied zoals verkavelingspatronen behoren hiertoe. Oude levende landschappelijke elementen, zoals meidoornhagen, houtwallen en oude lanen markeren vaak deze patronen.

De provincie hanteert in de praktijk vaak een compensatiefactor van 1,3 ten aanzien van deze elementen.

- Vervangbare landschappelijke kenmerken.

Groenstructuren zoals minder identieke houtwallen en singels vallen onder deze categorie.
In de praktijk wordt hier de compensatiefactor 1 gebruikt.

In de Provinciale Landschapsnotitie is aangekondigd dat het bovenstaande naar een concreter niveau zal worden uitgewerkt met als doel deze uitgewerkte aandachtspunten te gaan hanteren bij zowel behoud als herstel van landschappen. Tot die tijd zal van geval tot geval over een goede landschappelijke inpassing van ingrepen in het landschap geoordeeld worden.

Het is hierbij nadrukkelijk niet de bedoeling dat toepassing van het compensatiebeginsel gaat werken als een soort "aflaatsysteem" (als er maar gecompenseerd wordt dan kan het wel).

Het bovenstaande betekent overigens niet dat het landschap in de streekplanzones 1 en 2 vogelvrij is verklaard; ook in deze zones geldt het algemene landschapsbeleid van rijk en provincie dat gericht is op behoud van de verscheidenheid en de identiteit van het landschap. Overcompensatie in oppervlakte is hier echter niet aan de orde.

Het hierboven omschreven provinciale beleid maakt duidelijk dat bij kapaanvragen voor bos en houtwallen vaak afstemming met de provincie noodzakelijk is.

2.3. Het Burgerlijk Wetboek en Jurisprudentie.

Zowel in het Burgerlijk Wetboek als in jurisprudentie zijn bepalingen ten aanzien van bomen opgenomen waarmee bij het gemeentelijke bomenbeleid rekening dient te worden gehouden. Hieronder wordt volstaan wordt met het noemen van de meest relevante zaken.

2.3.1. Het Burgerlijk Wetboek.

In het Burgerlijke Wetboek zijn artikelen over rechten en plichten ten aanzien van bomen opgenomen.

In verband met deze notitie is met name artikel 5:42 van belang:

lid 1. Het is niet geoorloofd binnen de in lid 2 bepaalde afstand van de grenslijn van eens anders erf bomen, heesters of heggen te hebben, tenzij de eigenaar daartoe toestemming heeft gegeven of dat er een openbare weg of openbaar water is.

lid 2: De in lid 1 bedoelde afstand bedraagt voor bomen twee meter te

rekenen vanaf het midden van de voet van de boom en voor de heesters en heggen een halve meter, tenzij ingevolge een verordening of een plaatselijke gewoonte een kleinere afstand is toegelaten.

lid 3: De nabuur kan zich niet verzetten tegen de aanwezigheid van bomen, heesters of heggen die niet hoger reiken dan de scheidsmuur tussen de erven.

Het bovenstaande doet niets af aan de bevoegdheid van gemeenten kapaanvragen op goede gronden te weigeren.

2.3.2. Jurisprudentie.

De Hoge Raad heeft in 1961 in het zogenaamde "Gorseller Arrest" uitspraak gedaan over aanplant van bomen door openbare lichamen langs openbare wegen op een afstand die minder is dan 2 meter van een aangrenzend particulier terrein. Zowel het gerechtshof als de Hoge Raad waren van oordeel dat de gemeente bevoegd was geweest om de bomen daar te planten. Daarbij voerde de Hoge Raad aan dat de betreffende artikelen in het Burgerlijk Wetboek buiten toepassing moeten blijven als die toepassing onverenigbaar zou zijn met de openbare bestemming of met voorzieningen die zijn vereist met het oog op de realisatie van die openbare bestemming. De vraag welke voorzieningen zijn vereist ter realisering van de openbare bestemming, staat volgens de Hoge Raad ter beoordeling van de overheid die het beheer heeft over het onroerend goed. Daarbij moet de overheid een redelijke belangenafweging toepassen.

2.4. Het gebiedsperspectief Noordoost-Twente.

De gemeente Dinkelland is partner in het gebiedsgerichte beleid Noordoost-Twente. In dit kader is het gebiedsperspectief uitgewerkt dat in 1996 door de gemeenteraad is vastgesteld. Hierin zijn onder meer doelstellingen voor de natuur, het landschap, de recreatie en de landbouw opgenomen.

Relevant in het kader van deze notitie is dat in het gebiedsperspectief diverse malen de waarde van het kleinschalige cultuurlandschap wordt onderstreept: "In Noordoost-Twente is een kleinschalig landschap met een sterke verweving van natuur, landschap en landbouw en deze structuur moet in de toekomst zo blijven". Geheel Noordoost-Twente is aangewezen als Waardevol Cultuurlandschap. Dit is met name van belang voor het actieve beheer van het landschap in verband met subsidiemogelijkheden die aan deze status zijn verbonden.

Ten aanzien van het passieve beheer zijn in het gebiedsperspectief geen duidelijke richtingen opgenomen. Er is een landschappelijk raamwerk beschreven waarin vier gebiedsdelen worden onderscheiden. Deze zijn:

- het Dinkeldal
- de brongebieden op de stuwwallen
- het kleinschalig cultuurlandschap
- de beken

Voor de gemeente Dinkelland is met name de categorie "kleinschalig cultuur-landschap" van belang. Hierover is vermeld: "Om de geleidelijke achteruitgang vanaf 1950 van dit aantrekkelijke landschap tot staan te brengen dient te worden gestreefd naar een situatie dat er niet nog meer houtsingels en andere landschapselementen verdwijnen (stand-still-principe)".

In het hoofdstuk "oplossingsrichtingen" staat vermeld dat er "in principe mogelijkheden moeten worden gegeven voor het verplaatsen van houtsingels, waarbij echter voor zowel natuur als landbouw een win-win-situatie dienen te ontstaan".

Aannemelijk is dat met houtsingels ook houtwallen (beplantingen op wal-lichamen) worden bedoeld.

Het begrip win-win-situatie wordt niet nader uitgewerkt.

Voor 2002 is een herziening van het gebiedsperspectief gepland. Deze herziening zal integraal in het kader van de reconstructie plaatsvinden.

2.5. Het Landschapszorgsysteem.

Het landschapszorgsysteem Noordoost-Twente (november 1996) is een leidraad voor het actieve beheer van met name bestaande landschapselementen. Deze beleidsnota gaat niet in op de regelgeving ten aanzien van het passieve beheer van de gemeenten die deelnemen aan het Gebiedsgericht Beleid Noordoost-Twente.

2.6. Gemeentelijke instrumenten.

De gemeente Dinkelland heeft een oppervlakte van ongeveer 16.700 hectare en is rijk aan natuur in de vorm van bossen, houtwallen, houtsingels, erfbeplantingen, boomgroepen en solitair. Instrumenten ter bescherming van natuur en landschapsschoon zijn met name de bestemmingsplannen buitengebied en de kapverordening.

2.6.1. Het bestemmingsplan buitengebied.

Het bestemmingsplan buitengebied geeft de mogelijkheid via een stelsel van algemene gebruiksbe-
palingen en aanlegvoorschriften ongewenste ontwikkelingen in het buitengebied te weren. Relevant ten
aanzien van houtopstanden is met name de volgende bepaling:

"Het is verboden bomen en andere houtopstanden te verwijderen voor zover niet reeds geregeld in
de Boswet en de krachtens deze wet vastgestelde voorschriften."

Deze bepaling geldt voor een deel van de gronden die zijn bestemd tot "agrarische gebied" al dan niet
met landschappelijke danwel landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarde.

Het aanlegvergunningstelsel zoals boven omschreven wordt vaak niet gehanteerd omdat kapaanvra-
gen via het instrument van de kapverordening wordt afgedaan.

2.6.2. De gemeentelijke kapverordening.

De eerste gemeentelijke kapverordening gemeente Dinkelland gaat in werking op 1 januari 2003.

De verordening is een instrument om het natuur-, landschaps- of dorps- of dorpsschoon te handhaven.

Alle houtopstanden vallen onder de werkingssfeer van de kapverordening met uitzondering van:

- a. wegbepantingen en eenrijige beplantingen op of langs landbouwgronden,
beide voor zover bestaande uit populieren of wilgen, tenzij deze zijn
geknot;
- b. vruchtbomen en windschermen om boomgaarden;
- c. fijnsparren, niet ouder dan twaalf jaar, bestemd om te dienen als
kerstbomen en geteeld op daarvoor in het bijzonder bestemde terreinen;
- d. kweekgoed;
- e. houtopstanden die deel uit maken van bosbouwondernemingen, die als
zodanig bij het Bosschap geregistreerd staan, en niet gelegen zijn
binnen een bebouwde kom die speciaal door de gemeenteraad hiertoe is
vastgesteld en door Provinciale Staten is goedgekeurd. Deze bepaling is
niet van toepassing als bij het Bosschap geregistreerde bossen een
zelfstandige eenheid vormen van minder dan 10 are of minder dan 20 bomen
in de vorm van een rijbeplanting.

De Boswet bepaalt - zoals in paragraaf 1.2.1 is vermeld – dat gemeenten niet bevoegd zijn regels te
stellen ten aanzien van deze houtopstanden.

Verder bepaald de kapverordening dat het verbod zonder vergunning van burgemeester en wethou-
ders houtopstand te vellen of te doen vellen niet geldt voor:

- g. houtopstand die moet worden geveld krachtens de Plantenziektewet of
krachtens een aanschrijving op last van burgemeester en wethouders. Bij
een gemeentelijke aanschrijving kan overigens wel een herplantplicht
worden opgelegd;
- h. houtopstanden op erven en in tuinen bij woningen binnen de bebouwde
kommen, voor zover het tuinen betreft met een oppervlakte kleiner dan 250 m²
en niet voorkomen op de lijst met monumentale bomen;

- i. houtopstanden op erven en in tuinen bij woningen waarvan het oppervlak groter is dan 250 m² en welke houtopstand niet zichtbaar is vanaf de openbare weg, mits van het voornemen tot het vellen van de houtopstand tenminste een week voordat het vellen plaatsvindt kennis wordt gegeven aan burgemeester en wethouders;
- j. houtopstanden op campingterreinen, voor zover deze geen deel uitmaken van een het campingterrein afscherpende groenstrook dan wel, bij het ontbreken daarvan, voor zover deze niet zijn gelegen binnen 10 meter afstand tot de perceelsgrens van het terrein.

Artikel 2g, 2h en 2i zijn in de verordening opgenomen omdat in onderhavige gevallen bij vergunning-aanvragen in de praktijk altijd een vergunning werd verleend.

Verder bepaalt de verordening in artikel 2.3 dat het verbod niet van toepassing is op het afzetten van hakhout tussen 1 november en 1 april mits:

- a. van het voornemen om het hakhout af te zetten tenminste een week voordat het afzetten plaats vindt kennis wordt gegeven aan burgemeester en wethouders;
- b. geen hout op het hakhoutperceel wordt verbrand;
- c. het hakhoutperceel zodanig wordt afgerasterd en afgerasterd wordt gehouden dat beschadiging door weidend vee is uitgesloten.

3. Het gemeentelijke kapbeleid.

3.1. Inleiding.

De kapverordening vormt in de gemeente Dinkelland een belangrijk instrument bij het instandhouden van het landschap. Jaarlijks worden 200 tot 250 aanvragen in behandeling genomen.

De eerder gegeven weergave van de kaders maakt duidelijk dat de handelings-vrijheid van de gemeente groot is. Kapaanvragen die ook onder de werkings-sfeer van de Boswet vallen worden in overleg met de provincie afgehandeld. De provinciale kaders bieden aanknopingspunten, maar ook bij aanvragen waar deze kaders relevant zijn is afhandeling van de aanvraag maatwerk en situatiegebonden.

Bij het kapbeleid wordt geen onderscheid gemaakt naar bestemming van gronden, tenzij het provinciaal beleid dit vereist. Aanvragen binnen gebieden met een meer landschappelijke bestemming krijgen geen zwaarder etiket dan aanvragen binnen tot landbouwgrond bestemde gebieden.

Houtwallen, houtsingels en kleine bosjes zijn in het algemeen niet als zodanig bestemd maar de mate van voorkomen ervan bepaald in veel gevallen de hoofdbestemming van de grond: "agrarisch gebied" danwel "agrarisch gebied met landschappelijke waarde" danwel "agrarisch gebied met landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarde".

Herplantplicht is een principieel uitgangspunt bij de afhandeling van kapaanvragen. Van dit hoofduitgangspunt wordt alleen afgeweken uit pragmatische redenen: het opleggen van een plantplicht voor 1 boom heeft geen zin als de tijd ontbreekt om de herplantplicht te controleren.

Drie belangrijke aspecten spelen altijd een rol bij de belangenafweging:

- de waarde van de houtopstand voor de natuur, het landschap- en/of dorpschoon ter plaatse;
- de schade of overlast die de houtopstand veroorzaakt;
- de mogelijkheden om de verloren waarden te compenseren.

Belangen van een compleet verschillende orde dienen tegen elkaar te worden afgewogen. Hier komt bij dat geen enkele situatie gelijk is, niet voor wat betreft de te vellen houtopstand en niet voor wat betreft de compensatie.

De mogelijkheden om nadere kaders aan te geven zijn derhalve beperkt. De belangenafweging blijft maatwerk en vraagt inzicht in en kennis van de 3 bovenvermelde aspecten.

Bij de belangenafweging speelt tevens mee dat veel aanvragers voor kap-vergunningen potentiële klanten zijn in het kader van landschaps-onderhoud en landschapsontwikkeling. Dit vraagt tact bij de belangen-afweging en de mogelijkheid om middels makelen en schakelen andere beleidsinstrumenten in te zetten zodat aan het eind van de rit een maximum resultaat wordt bereikt voor natuur en land-

schap. Ofwel: het opofferen van 1 boom kan zoveel good-will opleveren dat dit leidt tot de benodigde medewerking van betrokkenen bij het herstel en behoud van veel waardevollere delen van het landschap!

In een aantal gevallen is een nadere uitwerking danwel aanduiding van beleid mogelijk. In dit hoofdstuk wordt hier nader op ingegaan. Onderscheid in categorieën is - voor zover mogelijk en zinvol - gebaseerd op het aanbod van de kapaanvragen.

Bij kapaanvragen kan en aantal hoofdcategorieën worden onderscheiden:

- dode-, zieke en vitale houtopstanden;
- houtopstanden op erven en daarbuiten;
- houtopstanden binnen en buiten bebouwde kommen;
- inheemse bomen en exoten;
- storingssoorten;
- aanvragen in het kader van kavelaanpassingswerken;
- vellingen in het kader van hakhoutbeheer;

Deze indeling vormt de leidraad bij de verdere indeling van dit hoofdstuk.

3.2. Dode, zieke en vitale bomen.

3.2.1. Dode bomen.

Dode bomen vallen niet onder de werkingssfeer van de kapverordening.

Dit betekent dat voor het vellen geen vergunningplicht geldt.

Er kan wel een herplantplicht worden opgelegd. In de praktijk gebeurt dit zelden. Alleen indien de dode bomen een onderdeel vormen van een lijn-vormige beplanting en er door de velling een storende onderbreking in deze beplanting ontstaat, wordt een plantplicht opgelegd.

3.2.2. Zieke bomen.

Zieke of beschadigde bomen kunnen een acuut risico vormen ten aanzien van de veiligheid van mens en dier. In dit soort situaties is het onverantwoord de situatie voort te laten duren tot de procedure van vergunningverlening is voltooid. Normaliter is daar 8 tot 10 weken mee gemoeid. Met name op erven en nabij wegen kunnen deze situaties zich voordoen. Stormschade, mechanische schade en schimmelaantastingen die in een te laat stadium zijn ontdekt zijn vaak de oorzaak.

Bij risicovolle situaties wordt mondeling toestemming gegeven de houtopstand direct te vellen. Schriftelijke afhandeling vindt naderhand plaats. Op deze wijze wordt onnodig risico cq. kans op ongelukken op ongelukken voorkomen. Naderhand wordt via de vergunning de compensatie geregeld.

3.2.3. Vitale bomen.

Voor vitale bomen is het beleid van toepassing zoals dit wordt omschreven in de volgende paragrafen.

3.3. Houtopstanden op erven en daarbuiten.

Bij houtopstanden op erven kan sprake zijn van overlast of schade aan gebouwen, bestratingen, en tuinen. De volgende argumenten leiden vaak tot aanvragen van kapvergunningen.

- wortelschade aan gebouwen, bestratingen en funderingen
- schaduwhinder op gebouwen, terrassen en tuinen
- extra verdroging van tuin en erf door vochtonttrekking van (grote) bomen
- overlast door stuifmeel (pollen) in verband met allergieën
- nieuwbouw of verbouw ter plaatse of in de nabijheid van houtopstanden
- het verfraaien van erven

Overleg met de aanvragers is in alle gevallen, maar zeker bij de hierboven genoemde situaties, van groot belang.

3.3.1. Wortelschade aan gebouwen, bestratingen en funderingen.

Wortels van bomen in de nabijheid van gebouwen kunnen schade aan die gebouwen toebrengen. Indien de wortels onder een fundering groeien kan dit leiden tot scheuren in gebouwen. Met name bij oudere gebouwen met een gebrekkige fundering kan dit tot problemen leiden.

In zijn algemeenheid wordt in situaties waar deze vorm van schade aantoonbaar of aannemelijk is kapvergunning verleend. Ook indien op termijn schade te verwachten is wordt normaliter het vellen toegestaan.

Geen kapvergunning wordt verleend indien de aanvraag beeldbepalende bomen betreft en andere oplossingen mogelijk zijn. Te denken valt aan funderingsbruggen en acceptabele wortelsnoei. Ook indien er een duidelijke relatie bestaat tussen bebouwing en beplanting is terughoudendheid op zijn plaats bij het verlenen van vergunningen. Een voorbeeld hiervan is de situatie op monumentale erven en rondom monumentale gebouwen.

Wortelschade is aannemelijk indien bomen binnen twee meter van bouwwerken staan. Bij een afstand tussen twee en vijf meter is schade mogelijk, afhankelijk van de situatie.

Overleg met bouwzaken is soms noodzakelijk om tot een juiste inschatting van de problemen te komen.

Wortelschade aan bestratingen kan voorkomen indien bomen te dicht op bestratingen staan. De schade is normaliter minder ernstig dan bij gebouwen. Afhandeling van de aanvragen is sterk situatieafhankelijk.

Met name bij oude rioleringen komt het voor dat wortels in de afvoerkanalen groeien. De (slechte) staat van de riolering speelt hierbij altijd een rol.

Argumenten van deze orde leiden niet tot het verlenen van kapvergunningen.

3.3.2. Schaduwhinder op gebouwen, terrassen en tuinen.

Schaduw op gebouwen kan leiden tot extra vochtige situaties ter plaatse.

Hierdoor kan rot optreden. Indien duidelijk sprake is van schade wordt normaliter kapvergunning verleend, althans als geen andere oplossing (snoei, knotten) mogelijk is.

Van niet-acceptabele schade kan bijvoorbeeld sprake zijn indien de kroon van één of meer bomen zich boven gebouwen bevindt, met name aan de zonzijde.

De waarde van de beplanting en de kwaliteit van de betreffende bebouwing spelen hierbij echter een rol: voor een monumentale boom nabij een oude kippenschuur of paardenstal zal niet snel een kapvergunning worden afgegeven indien argumenten van beschaduwing worden aangevoerd.

Schaduw op terrassen is normaliter geen argument dat leidt tot het afgeven van kapvergunningen voor beeldbepalende bomen. Snoei van de boom of aanleg van het terras op een andere plek kan meestal een oplossing bieden voor deze vorm van overlast.

Schaduw in tuinen is geen argument dat leidt tot het afgeven van kapvergunningen. Bomen in tuinen brengen beperkingen met zich mee ten aanzien van de inrichting ervan. Het assortiment aan struiken en planten is dusdanig groot dat ook bij beschadigde tuin(gedeelten) en esthetisch verantwoorde oplossing mogelijk is.

3.3.3. Extra verdroging van tuin en erf door vochtonttrekking van (grote) bomen.

Forse bomen kunnen in tijden van groei en tijdens de zomerperiode enkele honderden liters water per dag opnemen. Dit kan leiden tot extra verdroging van de nabije omgeving.

Het opnemen van water en voedingsstoffen is een gegeven bij alle levende organismen en dus ook bij alle bomen. Vochtonttrekking kan derhalve geen reden zijn bomen te (laten) vellen.

3.3.4. Overlast van vallende bladeren, bloesem, vruchten en/of zaden.

Alle inheemse loofbomen zijn bladverliezend. De meeste naaldbomen zijn weliswaar groenblijvend, maar laten ook naalden vallen. Nagenoeg alle bomen bloeien (al dan niet opvallend) en dragen vruchten of zaden. Hierin kunnen geen argumenten gelegen zijn voor een gemeente om in te stemmen met het vellen van bomen.

De gemeentebesturen hebben echter in het verleden bij klachten van deze aard in uitzonderings-situaties wel aanleiding gezien kapvergunning te verlenen. Het voorstel is om dit beleid te bestendigen.

3.3.5. Overlast door stuifmeel.

Bomen produceren in meer of mindere mate stuifmeel. Bomen die van windbestuiving afhankelijk zijn produceren veel stuifmeel. Met name het stuifmeel van de berk geeft (in het voorjaar) aanleiding tot klachten.

Allergieën nemen toe. Alle stuifmeel kan echter overlast veroorzaken bij overgevoeligheid. Het inschatten van de problematiek is moeilijk. Controle van de argumenten is alleen mogelijk door inbreuk te maken op de privacy van betrokkenen (medische verklaring).

Het opheffen van de problemen door het vellen van enkele bomen in de leefomgeving van betrokkenen is twijfelachtig. Stuifmeel verspreidt zich over grote afstanden. Bovendien komen allergieën veelvuldig voor. Het gevaar van precedentwerking is levensgroot.

Overgevoeligheid voor bepaalde stoffen kan feitelijk geen argument zijn voor een gemeentebestuur om bomen te laten vellen.

In jurisprudentie bijvoorbeeld met betrekking tot de Wet Milieubeheer wordt als algemene lijn aangehouden dat bij vergunningverlening bijzondere gevoeligheden van individuele personen buiten beschouwing dienen te blijven. Bij het hanteren van de kapverordening dient eenzelfde uitgangspunt te worden gehanteerd.

De gemeentebesturen hebben in uitzonderingssituaties bij klachten van deze aard wel aanleiding gezien kapvergunning voor de gewraakte bomen te verlenen. Het voorstel is om dit beleid te bestendigen.

3.3.6. Nieuwbouw of verbouw ter plaatse of in de nabijheid van houtopstanden.

Bij nieuwbouw of verbouw in de nabijheid of ter plaatse van houtopstanden dient eerst te worden bezien of het vellen van bomen ter plaatse niet tot onacceptabele aantasting van natuur-, landschap en/of dorpschoon leidt.

Ook hier is de afweging van belangen, genoemd bij de inleiding van dit hoofdstuk, steeds aan de orde. Adequate afstemming met bouwtoezicht is vereist.

Indien bouwvergunning wordt verleend waardoor bomen niet gehandhaafd kunnen worden dient daarnaast de normale procedure, die verbonden is aan het verlenen van kapvergunningen, te worden doorlopen. Inspraakprocedures kunnen parallel lopen.

Compensatie wordt gezocht in herplant.

3.3.7. Het verfraaien van erven door het vellen van bomen

Het vellen van een houtopstand kan soms leiden tot een fraaiere aanblik van - onder meer - het erf. Een voorbeeld is een fraaie gevel die aan het zicht wordt onttrokken door dicht beplanting. Vergunningverlening is niet strijdig met de kapverordening, omdat landschapsbelangen niet worden geschaad, zelfs worden gediend.

In dit soort situaties wordt geen herplantplicht opgelegd, omdat belangen van natuur en landschap niet worden geschaad.

3.4. Houtopstanden binnen en buiten bebouwde kommen.

De belangenafweging, genoemd aan het begin van dit hoofdstuk, ligt zowel binnen als buiten de bebouwde kom aan de basis van het beleid.

witte els

Zeldzame inheemse soorten.

gladde iep	bittere wilg
amandelwilg	geoorde wilg
Spaanse aak	wilde kardinaalsmuts
wilde liguster	haagbeuk
jeneverbes*	Gelderse roos
hazelaar	zoete kers
sleedoorn	boswilg
hulst	
<i>laurierwilg</i>	<i>grauwe abeel</i>
<i>ratelpopulier</i>	

Vrij algemene soorten.

eenstijlige meidoorn	katwilg
beuk	zomereik
gewone es	vogelkers
zwarte els	schietwilg
grauwe wilg	ruwe berk
zachte berk	sporkehout
gewone vlier	wilde lijsterbes

(* de jeneverbes is een beschermd plantensoort)

Het feit dat de bovenvermelde soorten inheems zijn in Twente wil nog niet zeggen dat alle soorten thuis horen in elke regio. Ook lokaal zijn er nadrukkelijk verschillen die met name gerelateerd zijn aan de bodem en de vochtuithouding. Bij de belangenafweging bij kapaanvragen en bij de herplantplicht speelt dit nadrukkelijk mee. In het kader van deze beleidsnotitie is het niveau echter te detaillistisch voor uitwerking.

3.5.2. Exoten in Twente

Exoten zijn alle soorten die niet tot de bovengenoemde lijst met vetgedrukte soorten behoren.

De bekendste exoten in Twente zijn:

- de Amerikaanse eik
- de Amerikaanse vogelkers of bospest
- de krent

3.5.2.1. De Amerikaanse eik.

De Amerikaanse eik is in het verleden met name aangeplant voor de houtproductie in grotere boscomplexen. Ook in bermen, op erven en verspreid op houtwallen komt de soort voor. De boom is in de achttiende eeuw in Europa geïntroduceerd. De plant verbreidt zich niet agressief. Kapaanvragen worden meestal ingewilligd. Uitzonderingen worden gemaakt voor beeldbepalende exemplaren.

3.5.2.2. De Amerikaanse vogelkers.

De Amerikaanse vogelkers is tevens een storingssoort. Het beleid ten aanzien van deze houtsoort wordt behandeld bij paragraaf 3.5.1: de Amerikaanse vogelkers.

3.5.2.3. De krent.

De krent is ook een storingssoort. Het beleid ten aanzien van deze houtsoort wordt behandeld bij paragraaf 3.5.2: de krent.

3.6. Storingssoorten

Storingssoorten zijn soorten die als ongewenst worden beschouwd, omdat ze zich snel vermeerderen en omliggende beplanting kunnen overwoekeren.

De bekendste soorten in Twente zijn:

- Amerikaanse vogelkers
- krent
- ratelpopulier
- vlier
- veldesdoorn of Spaanse aak

3.6.1. De Amerikaanse vogelkers.

De Amerikaanse vogelkers of bospest is in de zeventiende eeuw geïmporteerd uit Amerika en veelvuldig aangeplant op landgoederen. Het is een exoot.

De struik heeft zich sindsdien sterk verspreid. Vogels verspreiden de zaden over grote afstanden. In bijna alle bossen in de Gemeente Tubbergen komt de plant - soms massaal - voor. Ook op veel houtwallen, singelbeplantingen en erven wordt de plant inmiddels aangetroffen.

In natuurgebieden die in beheer zijn bij natuurbeschermingsinstanties is de soort redelijk onder controle.

Kapaanvragen worden altijd ingewilligd. Bestrijding wordt gestimuleerd.

3.6.2. De krent.

De krent komt met name voor in een aantal natuurgebieden. Het is een exoot. De natuurbeschermingsinstanties bestrijden de plant in een deel van hun terreinen.

Buiten de grote boscomplexen komt de soort niet massaal voor. De plant verbreidt zich buiten boscomplexen niet agressief. Bestrijding buiten bosverband is nauwelijks noodzakelijk.

Kapaanvragen worden altijd ingewilligd.

3.6.3. De ratelpopulier.

De ratelpopulier is naar mededeling van stichting Bronnen naar de nieuwste inzichten een exoot. De laatste twintig jaren breidt de plant zich massaal uit. De ratelpopulier is een stikstofminnende plant. De vermessing speelt waarschijnlijk een rol bij de uitbreiding van deze inheemse soort. In veel bossen en houtwallen komt de soort plaatselijk massaal voor. Verspreiding vindt met name plaats doordat op de wortels van de bomen zich nieuwe planten vormen.

Kapaanvragen worden altijd ingewilligd. Bestrijding wordt gestimuleerd.

3.6.4. De vlier.

De vlier is een inheemse soort. De soort is stikstofminnend, maar verspreidt zich minder agressief dan de bovenvermelde storingssoorten. Met name op erven komt de struik veelvuldig voor.

Kapaanvragen worden meestal ingewilligd. Bestrijding wordt gestimuleerd, met name op de plaatsen waar de soort massaal voorkomt.

3.6.5. De veldesdoorn of Spaanse Aak.

De veldesdoorn komt plaatselijk algemeen voor in bossen, op erven en op houtwallen. Deze boomsoort zaait zich makkelijk uit, groeit snel en heeft bij onbelemmerde groei de neiging andere houtsoorten te verdringen.

Kapaanvragen worden altijd ingewilligd.

3.7. Aanvragen in het kader van kavelaanpassingswerken.

Landschap is grotendeels het resultaat van de functies die een gebied had en heeft. Grote delen van het Dinkellands landschap kenmerken zich door de verwevenheid van landbouwgronden en een netwerk van kleine en grotere landschapselementen die zeker in het verleden een economische functie hadden.

Deze economische functie is voor de individuele eigenaars - meestal agrariërs - grotendeels verdwenen. Sterker nog: landschapselementen worden soms als een belemmering gezien ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Het samenhangende netwerk van landschapselementen is echter waardevol voor natuur, ecologie, landschap en recreatie. Het landschap wordt macro-economisch gezien steeds meer een economische drager. Het kleinschalige landschap dient daarom behouden te blijven.

Er dient voorkomen te worden dat het landschap verstart en museale kenmerken krijgt. Landschap dient een dynamische functie te zijn van het buitengebied.

Door de samenleving (agrarische sector) gewenste aanpassingen van landschappelijke structuren zijn daarom binnen bepaalde kaders bespreekbaar. Onverlet hetgeen is gesteld in de inleiding van dit hoofdstuk zijn deze kaders:

- het landbouwkundig belang van vellingen moet duidelijk zijn;
- vellen in combinatie met herplant leidt op termijn niet tot landschappelijke schaalvergroting.
- vellen in combinatie met herplant leidt op termijn niet tot verlies aan kwaliteiten ten aanzien van landschap, natuur en ecologie.

3.8. Vellingen in het kader van hakhoutbeheer.

Een deel van de beplanting in de gemeente Dinkelland bestaat uit hakhout, al dan niet in combinatie met bomen.

Hakhout kan als volgt worden gedefinieerd een of meer bomen die na te zijn geveld opnieuw op de stronk uitlopen.

Voor het afzetten van hakhout is geen vergunning nodig maar er is een meldingsplicht. Dit geldt echter alleen indien het normaal cyclisch beheer betreft. Afhankelijk van houtsoort en bodemvruchtbaarheid dient cyclisch beheer elke 10 - 15 jaar te worden uitgevoerd.

Indien dikkere bomen dienen te worden geveld of afgezet is een kapvergunning vereist. Het beleid in zake het hakhoutbeheer is gericht op de volgende zaken:

- behoud van de vitaliteit;
- voortzetten of opnieuw ingang zetten van een cultuurhistorisch verantwoorde aanpak;
- behoud van diversiteit aan inheemse soorten;
- het terugdringen van storingssoorten;
- het verwijderen van exoten;
- het handhaven van overstaanders op een zodanige wijze dat de totale houtopstand het karakter van hakhout niet verliest.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van 14 november 2002.

De secretaris,

De voorzitter,

Mr. F.N. van Brussel

Mr. F.P.M. Willeme